

A Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív magyar változatának (MSQ-C-Hu) pszichometriai mutatói

HAPP ZSUZSA^{1*} – CSORDÁS GEORGINA² – LAKATOS CSILLA³ –
KISS ENIKŐ CSILLA⁴ – CSÓKÁSI KRISZTINA¹

¹ Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet, Pécs, Magyarország

² Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Pszichológia Intézet, Eger, Magyarország

³ Miskolci Egyetem, Gyakorlati Módszertani és Diagnosztikai Intézet, Miskolc,
Magyarország

⁴ Károli Gáspár Református Egyetem, Pszichológia Intézet, Budapest, Magyarország

(Beérkezett: 2021. július 5.; elfogadva: 2021. december 15.)

Elméleti háttér: A diádikus stressz olyan stresszteli eseményből származik, amely közvetlenül vagy közvetve egy pár mindkét tagját érinti, és megküzdési erőfeszítésekre készteti őket. *Cél:* Tanulmányunkban a párkapcsolatban élők által észlelt akut és krónikus időtartamú intra-, illetve extradiádikus stressz mértékének mérésére kidolgozott Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (Multidimensional Stress Questionnaire for Couples, MSQ-C) magyar változatát (MSQ-C-Hu) mutatjuk be, és értékeljük pszichometriai jellemzőit. *Módszerek:* Keresztmetszeti kérdőíves vizsgálatunkban 609 fő 18 évnél idősebb, a kitöltés időpontjában legalább 12 hónapja párkapcsolatban élő személy vett részt (327 nő, 282 férfi; átlagéletkoruk 31,6 [SD = 11,7] év). A résztvevők az MSQ-C-Hu kérdőíven kívül megválasztották a Kapcsolati Elégedettség Skála (RAS-H), az Élettel Való Elégedettség Skála (SWLS-H), a Spielberger-féle Állapot- és Vonásszorongás Kérdőív (STAI) kérdéseit, valamint nyilatkoztak szubjektív testi tüneteikről (PHQ-15) és szociodemográfiai jellemzőikről. A résztvevők közül 447 fő kitöltötte a Diádikus Megküzdés Kérdőívet is (DCI-H). *Eredmények:* Megerősítő faktoranalízisünk igazolta az MSQ-C-Hu kérdőívnek az eredetivel megegyező faktorszerkezetét (akut stressz: $\chi^2/df = 1,353$; CFI = 0,992; TLI = 0,991; RMSEA = 0,024; krónikus stressz: $\chi^2/df = 1,517$; CFI = 0,988; TLI = 0,986; RMSEA = 0,029). A mérőeszköz belső konzisztenciája megfelelőnek bizonyult, 0,74–0,88 Cronbach- α értékekkel. A szociodemográfiai változók közül a diádikus stressz a párkapcsolat jellegével (p értékek 0,005 és 0,145 között) és időtartamával ($p \leq 0,029$), az együttélés időtartamával ($p \leq 0,014$), az iskolai végzettséggel (p értékek 0,022 és 0,153 között), a háztartás anyagi helyzetével ($p \leq 0,002$) és a gyermekneveléssel ($p < 0,001$) mutatott szignifikáns kapcsolatot. Magasabb diádikus stressz esetén a párkapcsolati elégedettség és az élettel való elégedettség alacsonyabb mértékűnek, míg a vonás- és állapotszorongás, illetve a fizikai tünetek mértéke magasabbnak bizonyult. A legerősebb együttjárás az intradiádikus stressz és a párkapcsolati elégedettség között mutatkozott (akut intradiádikus stressz $r = -0,586$; $p < 0,001$; kró-

* Levelező szerző: Dr. Happ Zsuzsa, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Pszichológia Intézet, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6. E-mail: happ.zsuzsa@pte.hu

nikus intradiádikus stressz $r = -0,657$; $p < 0,001$). További eredményeink igazolták, hogy a magasabb diádikus stressz alacsonyabb saját páros megküzdés (r értékek $-0,158$ és $-0,354$ között, $p < 0,001$), partner páros megküzdése (r értékek $-0,243$ és $-0,451$ között, $p < 0,001$), pozitív közös páros megküzdés (r értékek $-0,245$ és $-0,491$ között, $p < 0,001$) és összesített közös megküzdés (r értékek $-0,228$ és $-0,467$ között, $p < 0,001$) értékekkel jár együtt, valamint magasabb negatív közös páros megküzdéssel (r értékek $0,280$ és $0,471$ között, $p < 0,001$). *Következtetés:* Eredményeink alapján az MSQ-C magyar nyelvű változata megbízható és érvényes mérőeszköznek bizonyul a diádikus stressz mérésére.

Kulcsszavak: Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív, diádikus stressz, párkapcsolati elégedettség, étellel való elégedettség, diádikus megküzdés, megerősítő faktorelemzés, megbízhatóság, érvényesség

1. Bevezetés

1.1. Diádikus stressz és diádikus megküzdés

Egyéni és társas identitásunknak egyaránt része a párkapcsolati státuszunk, a valakihez tartozás élménye, a kapcsolat minősége, arra gyakorolt hatásunk és annak ránk gyakorolt hatása által. Revenson (1994) szerint a házasságot az különbözteti meg a többi családi kapcsolattól, hogy alapvető forrása a társas támogatásnak és a megküzdésben való segítségnek, másrészt központi identitásformáló szereppel bír. Miközben szinte minden társadalmi tőkénk csökken, a nyomás áthelyeződik a közeli kapcsolatokra és leghangsúlyosabban a párkapcsolatban és a családban jelenik meg (Putnam, 2000; idézi Revenson, Kayser, & Bodenmann, 2005). A családi rendszer stabilitása pedig a család által átélt stresszkeltelemények és a család számára rendelkezésre álló erőforrások egymásra hatásának eredménye (Hill, 1949; idézi Revenson és mtsai, 2005). A család, illetve a párkapcsolat tehát a stressz és a megküzdés mindennapi terepe.

Diádikus (vagyis két ember kapcsolatát érintő) stresszt okoznak az olyan stresszteli események, amelyek közvetlenül vagy közvetve mindkét felet érintik, és megküzdéses erőfeszítésekre késztetik őket (Bodenmann, 1995; 1997a). A külső forrásból származó magas szintű stressz több kutatás eredménye szerint együtt jár az alacsonyabb párkapcsolati elégedettséggel, továbbá a mindennapi extradiádikus (a párkapcsolaton kívüli forrásból eredő) stressz hatással van a partnerek egyéni fizikai és pszichés jóllétén túlmenően a kapcsolatukra is (Bodenmann, 1997b; Randall & Bodenmann, 2009; 2017). Míg ezen hatások közvetlenek az egyéni jellemzőket illetően, addig a kapcsolatra gyakorolt hatások közvetettek. A *spillover* (tovagyűrűző) hatás (Story & Repetti, 2006) által ugyanis az extradiádikus stressz továbbgyűrűzik a párkapcsolati térben intradiádikus (a párkapcsolatból származó) stresszként, a megnövekedett intradiádikus stressz pedig moderálja az extradiádikus stressz kapcsolatát a párkapcsolati elégedettséggel

(Falconier, Nussbeck, Bodenmann, Schneider, & Bradbury, 2015). Mind az extradiádikus, mind az intradiádikus stressz magasabb mértéke alacsonyabb párkapcsolati elégedettséggel jár együtt (Kurosawa & Yokotani, 2018). Ugyanakkor fontos különbséget tennünk a rövid, valamint a hosszú ideig fennálló stressz között. A tartós stressz az erőforrásokat folyamatosan igénybe veszi, míg az akut stresszorok időszakos erőfeszítéseket kívánnak meg, így a megküzdési kapacitást csak időlegesen foglalják le. Azon pároknak, akiknek valamilyen tartós stresszel kell megküzdeniük, az esetileg fellépő akut stresszhatás esetében vélhetően alacsonyabb a megküzdési kapacitása, vagyis ugyanazon akut stressz másként érinti őket. A krónikus stressz tehát befolyásolja például azt, hogy az akut stressz milyen mértékben csökkenti a párkapcsolati elégedettséget (Karney & Frye, 2002).

A diádikus megküzdés során az egyéni erőfeszítéseken túl a partnerek közösen is erőfeszítéseket tesznek a probléma megoldására és az érzelmi megküzdésre, amelynek motivációja a kölcsönös egymástól függésük, közös gondjaik és közös céljaik (Bodenmann, 1995; 1997a). A diádikus megküzdés azonban pozitív és negatív formákban egyaránt megjelenhet: pozitívnak tekintjük a másik részéről támogató, az átvállalt és a közös megküzdést, negatívnak pedig az ellenséges, az ambivalens és a felületes megküzdési formákat (Bodenmann, 1997a). Lazarus (1996) kognitív tranzakcionista modellje szerint a stresszhelyzet elsődleges értékelése a helyzet jelentőségére, jelentésére fókuszál, a másodlagos értékelési folyamat pedig a mozgósítható személyes és társas erőforrásokat összegzi. Ezen erőforrások közé sorolható a közös páros megküzdés is, így a megküzdés kétféle elméleti megközelítése összeegyeztethető egymással. Ahogy az egyéni megküzdési viselkedés vonatkozásában, úgy a diádikus megküzdés esetében szintén megerősítik a kutatási eredmények, hogy a diádikus megküzdés közvetítő tényező a diádikus stressz és annak hatásai között (Bodenmann, Randall, & Falconier, 2005). A sikeres diádikus megküzdés csökkenti a mindennapi stressz negatív hatásait és a felek egyéni megküzdési képességét is növelheti (Widmer, Cina, Charvoz, Shantinath, & Bodenmann, 2005). Emellett hozzájárul a közös identitás fejlődéséhez és fenntartásához, miközben ezen közös identitás erőforrás is a közös megküzdéshez. Ezenfelül a diádikus megküzdés negatív kapcsolatban áll a krónikus belső stresszel és pozitív kapcsolatban a párkapcsolati elégedettséggel (Merz, Meuwly, Randall, & Bodenmann, 2014). Kísérletileg indukált stressz szituációban a diádikus megküzdés csökkentette a stressz szintjét (Meuwly és mtsai, 2012), ugyanakkor a külső (a kapcsolaton kívülről érkező) stresszhatások csökkentik a diádikus coping stratégiák alkalmazásának valószínűségét (Gabriel & Bodenmann, 2016). Martos, Sallay, Nagy, Gregus és Filep (2019) a stressz mértékét és a diádikus megküzdést egyidejűleg vizsgálták, és eredményeik szerint bár a párkapcsolati elégedettség szempontjából a legmagasabb érték

az alacsony stresszel és pozitív páros megküzdéssel leírható csoportot jellemezte, alig volt alacsonyabb az elégedettsége azoknak a csoportoknak, akik közepes vagy magas stressz mellett pozitív páros megküzdésről számoltak be. Ugyanakkor alacsonyabb elégedettség jellemezte a magas stresszel és negatív páros megküzdéssel leírható csoportot, de még náluk is kevésbé voltak elégedettek a párkapcsolatukkal azok, akiknél közepes stressz mellett a negatív páros megküzdés volt meghatározó. Általánosságban tehát megerősített összefüggés, hogy a sikeres diádikus megküzdés védőfaktor-ként működik a stressz hatásaival szemben. Egyes kutatási eredmények szerint azonban bizonyos nemi különbségek figyelhetők meg a diádikus stresszt illetően: úgy tűnik például, hogy az extradiádikus stressz a nők esetében kevésbé gyűrűzik tovább intradiádikus stresszként, valamint a nők által megélt krónikus belső stressz nagyobb mértékben csökkenti a párkapcsolati elégedettségüket (Merz és mtsai, 2014).

1.2. A Multidimensional Stress Questionnaire for Couples (MSQ-C) kérdőív

A *Multidimensional Stress Questionnaire for Couples* (MSQ-C; Bodenmann, 2006) a diádikus stressz mérésére szolgál, és a *Hassles Scale* (Kanner, Coyne, Schaefer, & Lazarus, 1981) egyfajta adaptációjaként készült (Falconier és mtsai, 2015), összegezve és csoportosítva az abban felsorolt stresszorokat. Az eredeti MSQ-C kérdőív elkülöníti az intradiádikus és az extradiádikus stresszt, és mindkét esetben akut (az elmúlt 7 napban) és krónikus (az elmúlt 12 hónapban) vonatkozásban értelmezi azt. A kötelezően megválaszolandó kérdések (összesen 18 tétel) olyan területekre kérdeznek rá, mint például a partnerek közötti véleménykülönbségek, szokások, személyiségjellemzők, viselkedés, érzelmi közelség-távolság, korlátozottság, felelősség (intradiádikus stresszorok), vagy a munkával, a társas kapcsolatokkal, a szabadidővel, a származási családdal, az életkörülményekkel és a hétköznapi problémákkal kapcsolatos stresszforrások (extradiádikus stresszorok). A kérdőív olyan kérdéseket is tartalmaz, amelyek csak akkor válaszolandók meg, ha a kitöltő tapasztalt stresszt az elmúlt időszakban az adott területen (összesen 12 tétel); ilyenek például a komoly konfliktusok, az agresszió, a hűtlenség, az egészségi problémák (intradiádikus stressz) vagy a lakóhely-változtatás, haláleset, bűncselekmény vagy bűnügyi/peres eljárás, munkanélküliség, családi változások, értékes tárgyakkal vagy háziállatokkal kapcsolatos események (extradiádikus stressz). A kitöltés során a válaszadók arról nyilatkoznak, hogy mennyire voltak számukra megterhelők a felsorolt helyzetek az aktuálisan fennálló párkapcsolatukban az elmúlt 7 napban, valamint az elmúlt 12 hónapban. A válaszadás 4 fokú, Likert-

típusú skálán történik, az egyáltalán nem (1) / valamelyest (2) / átlagos mértékben (3) / nagyon (4) válaszok egyikének megjelölésével. A kérdőív 10 itemet tartalmaz az intradiadikus stresszre és 8 itemet az extradiadikus stresszre vonatkozóan, további 4, illetve 8 item esetében pedig olyan stresszorokra vonatkozik, amelyekről csak abban az esetben kell nyilatkoznunk a kitöltőknek, ha az előfordult az elmúlt időszakban (pl. betegség, haláleset). Az intradiadikus és extradiadikus skálák magasabb összpontszáma magasabb mértékű diadikus stresszre utal.

Bodenmann (2007) a mérőeszköz pszichometriai mutatóit nem publikálta, ezért más vizsgálatokban kapott eredményekre tudunk hivatkozni a megbízhatóságot és az érvényességet illetően. A korábbi kutatásokban az MSQ-C skáláinak belső konzisztenciáját az angol változat esetében 0,84–0,86 (Falconier és mtsai, 2015) és 0,66–0,82 (Merz és mtsai, 2014), a japán nyelvű esetében 0,84–0,95 (Kurosawa & Yokotani, 2018), a kínai nyelvűnél 0,69–0,80 (Xu, Hilpert, Nussbeck, & Bodenmann, 2016) közötti Cronbach- α -értékek jellemezték. Az intra- és extradiadikus stresszt mérő faktorok pedig mindegyik esetben jól elkülöníthetőnek bizonyultak.

Az MSQ-C kérdőívvel más nyelveken végzett vizsgálatok eredményei szerint a magasabb extradiadikus és intradiadikus stressz egyaránt alacsonyabb párkapcsolati elégedettséggel jár együtt. Emellett megerősítést nyert az is, hogy az intradiadikus stressz magasabb azoknál, akiknek gyermekeik vannak (Kurosawa & Yokotani, 2018), továbbá hogy az intradiadikus stressz pozitív kapcsolatban áll a neuroticizmussal és negatív kapcsolatban a jólléttel és a fizikai egészségi állapottal (Falconier és mtsai, 2015). A korábban említetteknek megfelelően az intradiadikus stressz és a diadikus megküzdés mediátor szerepet tölthet be az extradiadikus stressz és a párkapcsolati elégedettség között (Merz és mtsai, 2014).

A mérőeszköz faktoraiban mutatkozó nemi különbségeket illetően egyes vizsgálatok eredményei szerint a nők a kérdőív faktorain szignifikánsan magasabb pontértéket érnek el a férfiakhoz viszonyítva, vagyis nagyobb mértékű extradiadikus és intradiadikus stresszt élnek meg (Falconier és mtsai, 2015), míg más kutatók nem találtak szignifikáns különbséget a nemek között (Xu és mtsai, 2016).

Az MSQ-C kérdőívön kívül természetesen más módszerek is rendelkezésre állnak a párkapcsolati stressz felmérésére. Tapasztalataink szerint a párok tagjait érintő stresszel kapcsolatos kutatások többségében vagy egy konkrét esemény kapcsán kérdeznak rá a párkapcsolati stressz mértékére (pl. Martos és mtsai, 2019), vagy valamilyen lista jellegű eszközt használnak, például a Holmes-Rahe Életesemény Leltárt (Holmes & Rahe, 1967; rövidített magyar változat: Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőív; Rózsa és mtsai, 2006), amellyel a személy által észlelt stresszteli történéseket rögzítik. Magyar nyelven is elérhető továbbá a Házastársi Stressz Skála (Marital

Stress Scale, Orth-Gomer & Chesney, 1997; Orth-Gomer és mtsai, 2000; magyar változat: Balog, Székely, Szabó, & Kopp, 2006), amely olyan tartományokat mér, mint a szeretet-bizalom, problémák, szexualitás és személyes identitás. Említést érdemel még a *Family Inventory of Life Events and Changes* elnevezésű mérőeszköz (McCubbin, Patterson, & Wilson, 1996), amely 71 itemmel kilenc különböző területét vizsgálja a családban, illetve párkapcsolatban előforduló stressznek. A vonatkozó szakirodalom áttekintése után arra a következtetésre jutottunk, hogy az MSQ-C kérdőív alkalmazása több szempontból is kedvezőbb lehet a fentebb felsorolt mérőeszközökkel összehasonlítva: célzottan a diádikus stresszt méri fel, és különösen hasznosnak találjuk, hogy ezt intra- és extradiádikus bontásban teszi, mind az akut, mind a krónikus stressz vonatkozásában; viszonylag kevés számú tételt tartalmaz, amelyekre meglehetősen egyszerűen tudnak válaszolni a kitöltők; és a korábbi vizsgálatok eredményei szerint jó vagy legalább elfogadható pszichometriai mutatókkal rendelkezik.

1.3. Célkitűzések

Vizsgálatunk célja az MSQ-C kérdőív magyar nyelvűre történő adaptálása. A validálás keretében a Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (MSQ-C-Hu) alkalmazásával kapott eredményeket más mérőeszközök eredményeivel vetjük össze, illetve a szociodemográfiai változók szerinti csoportok közötti különbségeket elemezzük és értelmezzük, a diádikus stresszről ismert elméletek és kutatások alapján.

Tanulmányunk első részében a mérőeszköz faktorszerkezetét elemezzük, majd a továbbiakban a diádikus stressz faktorainak kapcsolatát vizsgáljuk meg olyan változókkal, mint a párkapcsolati elégedettség, az étellel való elégedettség, a szubjektív fizikai tünetek, a szorongás, valamint a diádikus megküzdés. Végül a szociodemográfiai változók szerint elkülöníthető csoportokat hasonlítjuk össze a diádikus stressz vonatkozásában.

2. Módszerek

2.1. Minta és eljárás

Kérdőíves, keresztmetszeti vizsgálatunk résztvevőit kényelmi mintavételezéssel gyűjtöttük össze. A vizsgálatban való részvétel feltételeként a 18 év feletti életkort és a kutatás időpontjában legalább 12 hónapja fennálló párkapcsolatot jelöltük meg. Kizártunk egy olyan résztvevőt, aki a beleegyező nyilatkozatot nem fogadta el. A kérdőívcsomag linkjét a Facebook közös-

ségimédia-oldalon tettük közzé egyénileg és olyan csoportokban, amelyeknek tagjai vagyunk, a megosztás nem irányult speciális csoportokra, illetve egyetemi hallgatókat kértünk meg, hogy küldjék ki ismerőseiknek, családtagjaiknak. A résztvevők online felületen (Google Forms) töltötték ki a kérdőíveket a vizsgálatról szóló tájékoztató elolvasását és a részvételbe való bejegyzésüket követően. Az adatgyűjtés anonim módon történt és a kitöltők nem kaptak semmilyen jutalmat vagy ellenszolgáltatást a részvételért. A résztvevők mindegyik kérdőívet egy alkalommal töltötték ki a vizsgálat során. A vizsgálat elvégzését az Egyesített Pszichológiai Kutatás-értékelési Bizottság jóváhagyta (az engedély száma: 2020-112).

A kérdőívcsomagot 609 fő töltötte ki hiánytalanul (327 nő, 282 férfi), akik 18 és 74 év közötti életkorúak voltak ($M = 31,6$ év, $SD = 11,7$ év). A diádikus megküzdésre vonatkozó, opcionálisan kitölthető kérdőívet 447 fő válaszolta meg közülük.¹ A teljes mintából ($n = 609$) 54 fő elkötelezetlen párkapcsolatról számolt be, 160 fő elkötelezett, de külön élő párkapcsolatban, 198 fő életjárási kapcsolatban, 197 fő pedig házasságban vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban élt a kitöltés időpontjában. A vizsgálati minta tagjai közül 175 fő kevesebb mint 2 éve, 179 fő 3–5 éve, 92 fő 6–10 éve, 163 fő pedig több mint 10 éve élt a kitöltéskor fennálló párkapcsolatában. A teljes minta részletes jellemzését az 1. táblázatban mutatjuk be.

1. táblázat. A minta szociodemográfiai jellemzői (elemszámok [n])

Iskolai végzettség	Egyetem/ főiskola/ magasabb	Főiskolai/ egyetemi hallgató	Középfokú	Szakmunkás	Alapfokú
	270	172	135	26	6

Párkapcsolat jellege	Elkötelezettség nélküli	Elkötelezett, külön élő	Élettársi kapcsolat	Házasság/ bejegyzett élettársi kapcsolat
	54	160	198	197

Párkapcsolat időtartama	≤ 2 év	3–5 év	6–10 év	10 év <
	175	179	92	163

¹ A diádikus megküzdés kérdőív nem képezte részét az általunk ismert korábbi adaptációk validálásának, azonban úgy véltük, hogy az eredmények értelmezéséhez további szempontokkal járulhat hozzá, ezért a kérdőívcsomagban opcionálisan kitölthető elemként szerepeltettük.

1. táblázat (folytatás)

Együttélés időtartama	Nem élnek együtt	< 1 év	1–5 év	6–10 év	10 év <
	197	68	144	54	146

Gyermekek száma a kapcsolatban	0	1	2	2 <	Nem ismert
	410	52	91	46	6

Egy háztartásban élők száma	1	2	3	4	4 <
	26	215	129	163	76

Háztartás anyagi helyzete	Nincs elegendő bevétel	Éppen csak elegendő bevétel	Biztonsággal megélnek	Tudnak félretenni	Lényegesen magasabb bevétel
	9	107	278	195	20

2.2. Mérészközök

Szociodemográfiai adatok: a kitöltőket megkérdeztük a nemükről, az életkorukról, az iskolai végzettségükről, az egy háztartásban élők számáról és a háztartás anyagi helyzetéről (válaszlehetőségek: nincs elegendő bevétel, éppen csak elegendő bevétel, biztonsággal megélnek, tudnak félretenni, lényegesen magasabb bevétel).

A fennálló párkapcsolattal kapcsolatos kérdések: rákérdeztünk a párkapcsolat jellegére (válaszlehetőségek: elkötelezettség nélküli; elkötelezett, külön élő; élettársi kapcsolat; házasság / bejegyzett élettársi kapcsolat), valamint a kapcsolat időtartamára (válaszlehetőségek: kevesebb mint 1 éve / 1–2 éve / 3–5 éve / 6–10 éve / 11–20 éve / több mint 20 éve) és – amennyiben együtt élnek a partnerükkel – az együttélés eddigi időtartamára (válaszlehetőségek: nem élünk együtt / kevesebb mint 1 éve / 1–5 éve / 6–10 éve / több mint 10 éve), továbbá arról, hogy nevelnek-e gyermek(ek)et partnerükkel (válaszlehetőségek: egyet sem / egy gyermeket / két gyermeket / három vagy több gyermeket).

Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (MSQ-C-Hu). A bevezetésben bemutatott MSQ-C kérdőív magyarra fordított változata. Adaptálási szándékunkat az eredeti kérdőív szerzője, Guy Bodenmann jóváhagyta. A kérdőív fordítását három személy végezte egymástól függetlenül, majd a szövegváltozatok egyeztetése és véglegesítése után egy negyedik munkatárs

összevetette a magyar és az angol változatot. Végül a javasolt kisebb módosítások alkalmazásával alakítottuk ki a mérőeszköz *Függelékben* közölt szövegváltozatát.

Kapcsolati elégedettség skála (Relationship Assessment Scale; RAS; Hendrick, 1988) 7 tétel mentén méri a párkapcsolattal való elégedettséget. A válaszadás 5 fokú Likert-skálán történik a kevésbé (1) – nagyon (5) végpontok között. A skálán elért magasabb pontszám nagyobb mértékű párkapcsolati elégedettségre utal. A kérdőív magyar változata (RAS-H; Martos, Sallay, Szabó, Lakatos, & Tóth-Vajna, 2014) 8 kérdést tartalmaz, mert kiegészítésre került egy, a szexualitásra vonatkozó kérdéssel. A RAS-H 8 itemes magyar változatának pszichometriai mutatói: Cronbach-alfa 0,843 (nők) és 0,897 (férfiak), teszt-reteszt megbízhatóság $r = 0,90$ (Martos és mtsai, 2014). A mérőeszköz Cronbach- α értéke a jelen kutatási mintán 0,88.

Spielberger-féle Állapot- és Vonássonöröngés Kérdőív (State-Trait Anxiety Inventory; STAI; Spielberger, 1983). A STAI magyar változatának (Sipos, Sipos, & Spielberger, 1994) 20–20 tétele az állapotszorongást (STAI-S), azaz a szorongás aktuális szintjét, és a vonássonöröngést (STAI-T), azaz a szorongás pszichológiai és fiziológiai tüneteinek átélésére vonatkozó általános hajlamot méri. A magasabb pontszám magasabb mértékű szorongásra utal. A magyar változat belső konzisztenciája más kutatásban kiválóan bizonyult, 0,93 Cronbach- α értékkel (Stauder & Konkoly-Thege, 2006). A Cronbach- α értékek a jelen mintán: 0,94 (STAI-S) és 0,90 (STAI-T).

Élettel való elégedettség skála (Satisfaction with Life Scale; SWLS; Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985; magyar változat: SWLS-H; Martos, Sallay, Dészfalvi, Szabó, & Ittész, 2014). A skála egy 5 itemes mérőeszköz, amely a személy élettel való általános elégedettségét méri. A válaszadás 7 fokú Likert-skálán történik, az egyáltalán nem értek egyet (1) és a teljes mértékben egyetértek (7) végpontok között. A magasabb pontszám azt jelenti, hogy a kitöltő nagyobb mértékben elégedett az életével. A magyar változat belső megbízhatósága 0,84 feletti (Martos és mtsai, 2014). Az SWLS-H Cronbach- α értéke a felvett mintán 0,86.

Szubjektív Testi Tünet Skála (Patient Health Questionnaire; PHQ-15; Kroenke, Spitzer, & Williams, 2002; magyar változat: Stauder & Konkoly-Thege, 2006). A 15 tételes skála a gyakori testi tünetek (pl. hátfájás, szédülés, alvási problémák) előfordulásának gyakoriságát méri fel, a kitöltés előtti 4 hétre vonatkozóan. A válaszadók 0 és 2 között értékelik, hogy az adott tünet az elmúlt hetekben mennyire zavarta őket (0: egyáltalán nem; 1: kicsit; 2: nagyon). Mivel a kérdőív egyik tétele csak a nőkre vonatkozik, ezért az értékelésnél nem összegzéses, hanem átlagolásos módszert használtunk. A magyar változat belső konzisztenciája 0,81 Cronbach- α értéket mutatott a validálási folyamat során (Stauder, Witthöft, & Köteles, 2021). A magasabb érték a különböző testi tünetek gyakoribb előfordulására utal. Cronbach- α értéke a felvett mintán 0,80.

Diádikus megküzdés kérdőív (Dyadic Coping Inventory; DCI; Bodenmann, 2008; magyar változat: DCI-H; Martos, Sallay, Nistor, & Józsa, 2012). A DCI 37 item mentén méri fel a párkapcsolatban élő partnerek diádikus stresszel való megküzdését, illetve az egyes megküzdési módok gyakoriságát. A válaszadás 5 fokú Likert-skálán történik a nagyon ritkán (1) és nagyon gyakran (5) végpontok között. A magyar változat belső konzisztenciáját 0,67 és 0,927 közötti Cronbach- α értékek jellemzik (Martos és mtsai, 2012). A mérőeszköz kilenc alskálát és öt összevont skálát tartalmaz. Az alskálák: saját stresszkommunikáció (SCO), saját támogató megküzdés (SDCO), saját átvállalt megküzdés (DDCO), saját negatív megküzdés (NDCO), partner stresszkommunikációja (SCP), partner támogató megküzdése (SDCP), partner átvállalt megküzdése (DDCP), partner negatív megküzdése (NDCP), közös páros megküzdés (GDC). Az alskálákon elért magasabb pontszám gyakoribb előfordulást jelez. Az összevont skálák a partnerekre jellemző megküzdés alskáláit, illetve a párra jellemző megküzdés összesítését tartalmazzák (zárójelben a jelen mintára jellemző Cronbach- α értékek): saját páros megküzdés (DCOtot; 0,82), a partner páros megküzdése (DCPtot; 0,88), pozitív páros megküzdés (PDCtot; 0,92), negatív páros megküzdés (NDCtot; 0,83), páros megküzdés (teljes skála az értékelő itemek nélkül, DCItot; 0,92).

2.3. Statisztikai elemzések

Az adatok elemzéséhez a Jasp és a Jamovi statisztikai programokat használtuk. A Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív faktorszerkezetének vizsgálatát megerősítő faktoranalízissel végeztük, illetve kiszámoltuk a faktorok, valamint a többi kérdőív Cronbach- α értékeit. A megerősítő faktorelemzés során a modell illeszkedését a *khi-négyzet*, CFI (*Comparative Fit Index*), TLI (*Tucker-Lewis Index*) és RMSEA (*Root Mean Square Error of Approximation*) mutatók mentén vizsgáltuk. Elfogadási kritériumnak a $\chi^2/df < 3,0$, CFI $\geq 0,95$, TLI $\geq 0,90$ és RMSEA $\leq 0,08$ értékeket tekintettük (Kline, 1998; Hu & Bentler, 1998; Browne & Cudeck, 1992).

A mérőeszköz konstruktumvaliditásának ellenőrzéséhez Spearman-féle rangkorreláció-elemzéseket végeztünk, amelynek során a külső és belső forrásból származó diádikus stressz és párkapcsolati elégedettség, az étellel való elégedettség, az állapot- és a vonásszorongás, valamint a testi panaszok közti kapcsolatokat vizsgáltuk. A korrelációs együtthatók értéke szerint a $|0,0-0,2|$ közötti kapcsolatokat elhanyagolhatónak, a $|0,2-0,4|$ közöttieket biztos, de gyenge kapcsolatoknak, a $|0,4-0,7|$ közötti kapcsolatokat közepes erősségűnek és jelentősnek, a $|0,7-0,9|$ közöttieket pedig erős és markáns kapcsolatnak tekintettük (Guilford, 1965).

Végül az extra- és intradiádikus stressz összefüggéseit vizsgáltuk meg a vizsgálatba bevont szociodemográfiai tényezőkkel és a párkapcsolat

jellemzőivel. A normalitásvizsgálat eredményének megfelelően non-parametrikus eljárásokat (Mann-Whitney-féle *U*-próbát, Kruskal-Wallis-tesztet) alkalmaztunk, és minden esetben a $p < 0,05$ értékeket tekintettük szignifikánsnak.

3. Eredmények

3.1. Faktorszerkezet

Megerősítő faktorelemzésünk során a normalitásvizsgálatot követően a DWLS (*diagonally weighted least squares*) becslési módszert használtuk. Az eredményeket a 2. táblázatban foglaltuk össze.

2. táblázat. A Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (MSQ-C-Hu) megerősítő faktoranalízisének eredménye

A diádikus stressz időbeli jellege	χ^2	df	χ^2/df	CFI	TLI	RMSEA	90% CI
Akut stressz	181,357	134	1,353	0,992	0,991	0,024	[0,014–0,033]
Krónikus stressz	203,328	134	1,517	0,988	0,986	0,029	[0,021–0,037]

Az elemzés eredménye alátámasztotta a kétfaktoros elméleti faktorszerkezetet a magyar mintán, mind az akut, mind a krónikus stressz esetében. A faktorelemzésnél a más nyelveken elkészült változatokhoz hasonlóan mi is kizárólag a kötelezően megválaszolendő kérdéseket vettük figyelembe. A várakozásnak megfelelően az 1–10. itemek az intradiádikus stressz, a 15–22. itemek pedig az extradiádikus stressz faktorokat alkotják (3. táblázat).

A reliabilitásmutatók a következőképpen alakultak: Cronbach- $\alpha = 0,88$ (akut intradiádikus stressz); 0,76 (akut extradiádikus stressz); 0,86 (krónikus intradiádikus stressz) és 0,74 (krónikus extradiádikus stressz).

Az extradiádikus stressz akut és krónikus faktorában is vannak olyan itemek, amelyek 0,4 alatti értékkel töltenek be a faktorokba (MSQ_18_A: Gyermek (gyermekgondozás, nevelés, kommunikáció, egymástól való függés, gyermekekkel kapcsolatos aggodalmak stb.); MSQ_20_A: Lakhatási helyzet (lakás mérete, zaj, elhelyezkedés stb.) MSQ_18_K (lásd MSQ_18_A), MSQ_22_K: Hétköznapi problémák (tárgyak elvesztése vagy elkeveredése, hétköznapi bosszúságok, sorban állás, közlekedési dugó, késés stb.). Az említett tételek elhagyásával azonban a skálák belső konzisztenciája nem javulna, sőt, a két extradiádikus faktor megbízhatósága valamelyest romlana: a Cronbach- α mutató 0,72 (akut extradiádikus stressz) és 0,73 (krónikus

extradiádikus stressz) értékeket venne fel, ezért javasoljuk ezen itemeket a magyar változatban – az alacsonyabb faktorsúlyuk ellenére – megtartani.

3. táblázat. Az akut és krónikus intra- és extradiádikus stressz faktorok tételeinek átlaga, szórása és faktorsúlya, valamint a faktorok Cronbach- α -értékei

Akut diádikus stressz	M	SD	F1 (intra-diádikus)	F2 (extra-diádikus)	Krónikus diádikus stressz	M	SD	F1 (intra-diádikus)	F2 (extra-diádikus)
MSQ_01_A	1,81	0,90	0,639	–	MSQ_01_K	2,35	0,84	0,589	–
MSQ_02_A	1,62	0,86	0,608	–	MSQ_02_K	1,92	0,91	0,614	–
MSQ_03_A	1,72	0,90	0,631	–	MSQ_03_K	2,01	0,85	0,593	–
MSQ_04_A	1,62	0,86	0,604	–	MSQ_04_K	1,84	0,88	0,579	–
MSQ_05_A	1,44	0,82	0,494	–	MSQ_05_K	1,59	0,86	0,494	–
MSQ_06_A	1,65	0,86	0,605	–	MSQ_06_K	1,96	0,89	0,613	–
MSQ_07_A	1,34	0,73	0,429	–	MSQ_07_K	1,52	0,81	0,421	–
MSQ_08_A	1,62	0,90	0,539	–	MSQ_08_K	1,81	0,90	0,513	–
MSQ_09_A	1,41	0,73	0,417	–	MSQ_09_K	1,56	0,77	0,398	–
MSQ_10_A	1,50	0,81	0,522	–	MSQ_10_K	1,64	0,85	0,497	–
MSQ_15_A	2,29	1,08	–	0,601	MSQ_15_K	2,57	0,99	–	0,533
MSQ_16_A	1,57	0,86	–	0,427	MSQ_16_K	1,93	0,92	–	0,469
MSQ_17_A	2,03	1,02	–	0,578	MSQ_17_K	2,31	0,95	–	0,540
MSQ_18_A	1,43	0,79	–	0,396	MSQ_18_K	1,52	0,86	–	0,344
MSQ_19_A	1,46	0,78	–	0,420	MSQ_19_K	1,72	0,91	–	0,503
MSQ_20_A	1,41	0,77	–	0,381	MSQ_20_K	1,60	0,87	–	0,469
MSQ_21_A	1,59	0,86	–	0,471	MSQ_21_K	1,80	0,91	–	0,493
MSQ_22_A	1,84	0,92	–	0,470	MSQ_22_K	2,11	0,86	–	0,379
Cronbach- α			0,88	0,76	Cronbach- α			0,86	0,74

Ezt követően megvizsgáltuk az MSQ-C-Hu kérdőív faktorai közti kapcsolatot. Az akut intradiádikus stressz a krónikus intradiádikus stresszel, az akut extradiádikus stressz pedig a krónikus extradiádikus stresszel áll erős, pozitív irányú kapcsolatban, míg az intradiádikus és az extradiádikus stressz közepes erősségű együttjárást mutat (4. táblázat).

4. táblázat. A Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (MSQ-C-Hu) faktorai közti Spearman-féle rangkorrelációs együtthatók

Skálák	Intradiádikus akut stressz	Intradiádikus krónikus stressz	Extradiádikus akut stressz
Intradiádikus krónikus stressz	0,775***	–	–
Extradiádikus akut stressz	0,513***	0,442***	–
Extradiádikus krónikus stressz	0,377***	0,493***	0,786***

Megjegyzés: *** $p < 0,001$

3.2. A diádikus stressz kapcsolata más változókkal

Az MSQ-C-Hu konstruktumvaliditásának ellenőrzésére megvizsgáltuk a kérdőív akut/krónikus, illetve intradiádikus/extradiádikus faktorainak kapcsolatát a párkapcsolati elégedettséggel (RAS-H), az élettel való elégedettséggel (SWLS-H), a szubjektív fizikai tünetekkel (PHQ-15), valamint az állapot- és vonásszorongással (STAI-S és STAI-T) (5. táblázat).

Eredményeink szerint az akut és krónikus, valamint az intra- és extradiádikus stressz szignifikáns, negatív irányú, közepes és erős kapcsolatban állnak a párkapcsolati elégedettséggel, valamint szignifikáns, negatív irányú, de gyenge kapcsolatban állnak az élettel való elégedettséggel. Emellett szignifikáns, pozitív irányú, gyenge és mérsékelt erősségű kapcsolatot mutatnak az állapotszorongással, a vonásszorongással, valamint a szubjektív fizikai tünetekkel.

Érdemes kiemelni, hogy az elvárásoknak megfelelően a párkapcsolati elégedettség közepes erősségű, jelentős összefüggést mutat az intradiádikus stresszel.

447 résztvevő bevonásával elemeztük a diádikus stressz kapcsolatát a diádikus megküzdés összevont alskáláival és összesítő skálájával: a saját páros megküzdéssel (DCOtot), a partner páros megküzdésével (DCPtot), az összesített pozitív diádikus megküzdéssel (PDCtot), az összesített negatív diádikus megküzdéssel (NDCtot) és az összesített diádikus megküzdéssel (DCItot). Az intradiádikus stressz kapcsolata a saját páros megküzdéssel gyenge, a partner páros megküzdésével, az összesített pozitív páros megküzdéssel, az összesített negatív páros megküzdéssel és a páros megküzdés összesített értékével közepes erősségű, az extradiádikus stressz pedig gyenge kapcsolatokat mutat a felsoroltak mindegyikével. Az eredményeket a 6. táblázatban részletezzük.

5. táblázat. A diádikus stressz összefüggései a párkapcsolati elégedettséggel, az étellel való elégedettséggel, a szubjektív fizikai tünetekkel és az állapot-, illetve vonásszorongással (Spearman-féle rangkorrelációs együtthatók)

Skálák	Intradiádikus akut stressz	Intradiádikus krónikus stressz	Extradiádikus akut stressz	Extradiádikus krónikus stressz
Párkapcsolati elégedettség (RAS-H)	-0,586***	-0,657***	-0,352***	-0,335***
Étellel való elégedettség (SWLS)	-0,211***	-0,272***	-0,294***	-0,310***
Szubjektív fizikai tünetek (PHQ-15)	0,165***	0,235***	0,293***	0,378***
Állapotszorongás (STAI-S)	0,295***	0,315***	0,484***	0,468***
Vonásszorongás (STAI-T)	0,269***	0,315***	0,454***	0,472***

Megjegyzés: *** $p < 0,001$. Félkövér betűvel emeltük ki a közepes erősségű jelentős kapcsolatokat.

6. táblázat. A diádikus stressz összefüggései a megküzdéssel (Spearman-féle rangkorrelációs együtthatók)

Skálák	Intradiádikus akut stressz	Intradiádikus krónikus stressz	Extradiádikus akut stressz	Extradiádikus krónikus stressz
Saját páros megküzdés (DCOtot)	-0,354***	-0,342***	-0,220***	-0,158***
Partner páros megküzdése (DCPtot)	-0,419***	-0,451***	-0,251***	-0,243***
Pozitív diádikus megküzdés (PDCtot)	-0,473***	-0,491***	-0,270***	-0,245***
Negatív diádikus megküzdés (NDCtot)	0,447***	0,471***	0,325***	0,280***
Összesített diádikus megküzdés (DCItot)	-0,451***	-0,467***	-0,260***	-0,228***

Megjegyzés: *** $p < 0,001$. Félkövér betűvel emeltük ki a közepes erősségű jelentős kapcsolatokat.

Ezt követően megvizsgáltuk a diádikus stressz összefüggését a szocio-demográfiai változókkal és a párkapcsolat jellemzőivel. A nemek közötti különbségeket Mann–Whitney-féle U-tesztel ellenőriztük, amely a krónikus stressz vonatkozásában mutatott szignifikáns eltérést: a nők mind az intradiádikus krónikus, mind az extradiádikus krónikus stressz vonatkozásában magasabb mértékű stresszről számoltak be a férfiakhoz képest. (7. táblázat).

7. táblázat. Diádikus stressz: nemek közötti különbségek
(Mann–Whitney-féle U-próba)

Skálák	Teljes minta (<i>n</i> = 609) M (SD)	Férfiak (<i>n</i> = 282) M (SD)	Nők (<i>n</i> = 327) M (SD)	<i>Z</i>	<i>p</i>	<i>U</i>
Intradiádikus akut stressz	15,73 (5,85)	15,61 (5,64)	15,83 (6,04)	–0,830	0,934	45927,50
Intradiádikus krónikus stressz	18,18 (5,73)	17,63 (5,51)	18,66 (5,88)	–2,190	0,029	41374,50
Extradiádikus akut stressz	13,62 (4,32)	13,49 (4,56)	13,74 (4,11)	–1,379	0,168	43130,50
Extradiádikus krónikus stressz	15,56 (4,32)	15,07 (4,50)	15,98 (4,12)	–2,876	0,004	39896,50

Megjegyzés: A szignifikáns különbségeket félkövér betűvel emeltük ki.

A diádikus stressz átlagos mértékében nem találtunk különbséget aszerint, hogy hányan élnek egy háztartásban (*p* értékek 0,104 és 0,304 között). Az intradiádikus és az extradiádikus stressz mértékében különbségeket találtunk számos esetben.

Az iskolai végzettség kapcsán azt találtuk, hogy a szakmunkás végzettségűek szignifikánsan magasabb intradiádikus krónikus stresszről számolnak be, mint a főiskolai vagy egyetemi hallgatók, illetve a főiskolai vagy egyetemi hallgatók alacsonyabb mértékű extradiádikus akut stresszt éltek meg, mint azok, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek.

A háztartás anyagi helyzete esetében mind az akut, mind a krónikus extra- és intradiádikus stressz különbségeket mutatott bizonyos csoportok között: az akut stressz az extradiádikus és az intradiádikus tartományban egyaránt szignifikánsan magasabb volt az éppen csak elegendő bevétellel rendelkezők és a biztonsággal megélni tudók vonatkozásában azokhoz képest, akik tudnak félretenni a bevételeikből. Ugyanakkor az extradiádikus króni-

kus stressz mind a biztonsággal megélők és a bevételeikből félretenni tudók esetében szignifikánsan alacsonyabb mértékű volt azokhoz képest, akik éppen csak elegendő bevételről számoltak be. Az intradiádikus krónikus stresszt illetően a szignifikáns különbség az éppen csak elegendő bevétellel rendelkezők és a bevételeikből félretenni tudók között állt fent, az előbbiek magasabb stresszről számoltak be az utóbbiakhoz képest.

A párkapcsolat jellege tekintetében az extradiádikus tartományban találunk szignifikáns különbségeket a csoportok között: az elkötelezettség nélküli kapcsolatban élők alacsonyabb akut és a krónikus stresszről számoltak be, mint a házasságban vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban élők.

A párkapcsolat időtartama és az együttélés időtartama változatos eredményekkel szolgált. A legfeljebb kétéves párkapcsolatban élők az intradiádikus akut stressz esetében a tíznél több éves párkapcsolatban élőkhez képest alacsonyabb mértékű stresszt tapasztaltak, és az intradiádikus krónikus stressz vonatkozásában a 6–10 éves és a tíznél több éves párkapcsolatban élőkhez viszonyítva is kevesebb stresszről számoltak be. Az extradiádikus akut és krónikus stressz tartományokban azonban a tíznél több éves párkapcsolatban élők tapasztaltak szignifikánsan nagyobb mértékű stresszt a legfeljebb kétéves kapcsolatban élőkhez és a 3–5 éves kapcsolatban élőkhez képest. Az együttélés tekintetében az intradiádikus stressz akut és krónikus tartományában is a külön élők különböznek szignifikáns mértékben a tíznél több éve együtt élőktől, az utóbbiak magasabb intradiádikus stresszt tapasztaltak az előzőekhez képest. A tíznél több éve együtt élők pedig magasabb mértékű akut és krónikus extradiádikus stresszről számoltak be a külön élőkhez, az egy évnél rövidebb ideje együtt élőkhez, valamint az 1–5 éve együtt élőkhez képest.

A partnerükkel közösen gyermeket nevelő résztvevők mind az intradiádikus, mind az extradiádikus stressz vonatkozásában az akut és a krónikus stresszt is magasabb mértékben tapasztalták, mint gyermeket nem nevelő párok tagjai. Az eredményeket a 8. táblázatban mutatjuk be részletesen.

8. táblázat. Különbségek a diádikus stressz mértékében a szocidemográfiai változók és a párkapcsolat jellemzői alapján kialakított csoportok között (átlagok, szórások, a Kruskal-Wallis-féle H -tesztek és a Mann-Whitney-féle U -próbák eredményei)

Iskolai végzettség	Egyetem/főiskola/magasabb ^a ($n = 270$)	Főiskolai/egyetemi hallgató ^b ($n = 172$)	Közép-fokú ^c ($n = 135$)	Szak-munkás ^d ($n = 26$)	Alapfokú ^e ($n = 6$)	H (p)
Intradiádikus akut	15,7 (6,17)	15,1 (5,15)	16,1 (5,84)	18,0 (6,66)	13,8 (5,19)	$H = 6,694$ ($p = 0,153$)
Intradiádikus krónikus	18,3 (5,77)	17,5 ^d (5,23)	18,1 (6,02)	21,2 ^b (6,36)	19,5 (5,32)	$H = 9,755$ ($p = 0,045$)
Extra-diádikus akut	13,9 ^b (4,15)	12,8 ^a (3,89)	14,1 (4,96)	14,3 (4,66)	12,8 (4,17)	$H = 9,625$ ($p = 0,047$)
Extra-diádikus krónikus	15,9 ^{b+} (4,10)	14,9 ^{a+} (4,01)	15,3 (5,00)	17,1 (4,30)	16,3 (3,78)	$H = 11,413$ ($p = 0,022$)

A háztartás anyagi helyzete	Nincs elegendő bevétel ^a ($n = 9$)	Éppen csak elegendő bevétel ^b ($n = 107$)	Biztonsággal megélnék ^c ($n = 278$)	Tudnak félretenni ^d ($n = 195$)	Lényegesen magasabb bevétel ^e ($n = 20$)	H (p)
Intradiádikus akut	15,3 (3,57)	16,9 ^d (6,63)	16,1 ^d (5,73)	14,4 ^{b,c} (5,33)	16,8 (6,98)	$H = 18,368$ ($p = 0,001$)
Intradiádikus krónikus	17,0 (5,02)	19,9 ^d (6,09)	18,2 (5,62)	17,1 ^b (5,34)	19,4 (7,21)	$H = 18,535$ ($p < 0,001$)
Extra-diádikus akut	15,1 (4,68)	15,1 ^d (4,95)	13,7 ^d (4,23)	12,6 ^{b,c} (3,82)	13,4 (4,11)	$H = 21,984$ ($p < 0,001$)
Extra-diádikus krónikus	16,6 (4,61)	17,2 ^{c,d} (4,81)	15,4 ^b (4,20)	14,9 ^b (4,02)	15,4 (3,95)	$H = 16,651$ ($p = 0,002$)

A párkapcsolat jellege	Elkötelezettség nélküli ^a ($n = 54$)	Elkötelezett külön élő ^b ($n = 160$)	Élettársi kapcsolat ^c ($n = 198$)	Házasság/bejegyzett élettársi kapcsolat ^d ($n = 197$)	H (p)
Intradiádikus akut	14,7 (5,45)	15,0 (4,89)	15,6 (5,41)	16,7 (6,91)	$H = 5,404$ ($p = 0,145$)
Intradiádikus krónikus	17,8 (5,35)	17,3 (5,70)	18,3 (5,50)	18,8 (6,03)	$H = 7,737$ ($p = 0,052$)
Extra-diádikus akut	12,6 ^d (4,00)	13,3 (4,06)	13,4 (4,18)	14,4 ^a (4,65)	$H = 9,252$ ($p = 0,026$)
Extra-diádikus krónikus	14,3 ^d (4,15)	15,2 (4,28)	15,5 (4,42)	16,3 ^a (4,20)	$H = 12,656$ ($p = 0,005$)

8. táblázat (folytatás)

A pár-kapcsolat időtartama	≤ 2 év ^a (n = 175)	3–5 év ^b (n = 179)	6–10 év ^c (n = 92)	>10 év ^d (n = 163)	H (p)
Intradiádikus akut	14,8 ^d (5,02)	15,2 (5,19)	16,4 (6,29)	17,0 ^a (6,82)	H = 9,029 (p = 0,029)
Intradiádikus krónikus	16,8 ^{c,d} (5,04)	18,2 (5,74)	19,1 ^a (5,82)	19,1 ^a (6,11)	H = 16,929 (p < 0,001)
Extra-diádikus akut	13,2 ^d (4,09)	12,9 ^d (3,95)	14,0 (4,66)	14,6 ^{a,b} (4,56)	H = 15,625 (p = 0,001)
Extra-diádikus krónikus	14,7 ^d (4,19)	15,2 ^d (4,33)	16,2 (4,35)	16,5 ^{a,b} (4,23)	H = 16,628 (p < 0,001)

Az együtt-élés időtartama	Nem élnek együtt ^a (n = 197)	< 1 év ^b (n = 68)	1–5 év ^c (n = 144)	6–10 év ^d (n = 54)	> 10 év ^e (n = 146)	H (p)
Intradiádikus akut	14,8 ^e (4,89)	15,2 (5,45)	15,2 (5,33)	17,1 (7,07)	17,2 ^a (6,84)	H = 12,475 (p=0,014)
Intradiádikus krónikus	17,4 ^e (5,60)	17,5 (5,69)	17,7 (5,11)	19,5 (6,36)	19,7 ^a (6,02)	H = 16,128 (p=0,003)
Extra-diádikus akut	13,1 ^e (3,96)	12,8 ^e (4,18)	13,0 ^e (3,90)	15,0 (5,27)	14,8 ^{a,b,c} (4,54)	H = 21,838 (p < 0,001)
Extra-diádikus krónikus	15,0 ^e (4,20)	14,6 ^e (4,58)	15,2 ^e (4,05)	16,9 (4,72)	16,7 ^{a,b,c} (4,17)	H = 21,941 (p < 0,001)

Nevelnek-e gyermek(ek)et a kapcsolatban?	Igen (n = 193)	Nem (n = 410)	Z (p)
Intradiádikus akut	17,3 (6,76)	15,0 (5,22)	Z = -1,000 (p < 0,001)
Intradiádikus krónikus	19,4 (6,02)	17,6 (5,52)	Z = -1,309 (p < 0,001)
Extra-diádikus akut	15,0 (4,67)	13,0 (3,98)	Z = -0,292 (p < 0,001)
Extra-diádikus krónikus	16,8 (4,39)	15,0 (4,11)	Z = -0,170 (p < 0,001)

Megjegyzés: A szignifikáns ($p < 0,05$) különbségeket félkövér betűvel emeltük ki, a felső indexben betűkkel jelölve az egyes csoportok közötti különbségeket. ⁺ $p < 0,10$.

4. Megbeszélés

Tanulmányunk célja a Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív magyar változatának (MSQ-C-Hu) kidolgozása és pszichometriai jellemzőinek bemutatása volt. A mérőeszköz adaptálását azért tartottuk fontosnak, mert jelenleg nem érhető el magyar nyelven olyan kérdőív, amellyel specifikusan a párkapcsolatokat érintő, különböző forrásokból származó stressz mértékét lehetne felmérni.

A megerősítő faktoranalízis eredményei alapján a magyarra fordított kérdőív struktúrája megfelel az eredeti MSQ-C faktorszerkezetének, mind az akut, mind a krónikus stressz vonatkozásában. Az elemzés során négy faktort azonosítottunk: akut intradiádikus stressz, krónikus intradiádikus stressz, akut extradiádikus stressz és krónikus extradiádikus stressz. A mérőeszköz belső megbízhatósága megfelelőnek bizonyult. A kapott Cronbach- α értékek nem térnek el lényegesen a más nyelveken (angol: 0,84–0,86 Falconier és mtsai, 2015; 0,66–0,82 Merz és mtsai, 2014; japán: 0,84–0,95 Kurosawa & Yokotani, 2018; kínai: 0,69–0,80 Xu és mtsai, 2016) mért megbízhatósági eredményektől.

Az extradiádikus stressz faktorokba gyengén ($<0,4$) töltő 4 item a gyermekekkel való viszonyból, a lakhatási helyzetből és a hétköznapi nehézségekből adódó stresszre kérdez rá, azonban a tételek elhagyásával a skálák pszichometriai mutatói nem javulnának számottevően. Kurosawa és Yokotani (2018) felhívják a figyelmet arra, hogy míg Merz és munkatársai (2014) kutatásában az extradiádikus faktor viszonylag alacsony megbízhatóságot (Cronbach- $\alpha = 0,66$) mutatott, addig Falconier és munkatársai (2015) nem is számították ki a belső megbízhatóság értékét ezen faktorra, mivel álláspontjuk szerint az extradiádikus tényezők az élet nagyon különböző területeit érintik, így nem alkotnak pszichometrikus skálát. Az élet különböző területeit érintő kérdések közül kutatásunkban a gyermekekkel való viszonyból adódó stressz item (MSQ_18) súlyozódott alacsonyabb értékkel mind az akut, mind a diádikus tartományban. Ez összefügghet azzal, hogy ez a stresszor nem vonatkozott minden kitöltőre, hiszen a vizsgálatban részt vevők jelentős része nem nevelt gyermeket a párjával. A lakhatási helyzetből adódó stresszt mérő item (MSQ_20) alacsony töltésű volt az akut stressz esetén, miközben megfelelően illeszkedett a krónikus stressz faktorba. Ez az eredmény magyarázható azzal, hogy a nehéz lakhatási helyzet inkább krónikus jellegű problémaként állhat fent. Ezzel ellentétben a hétköznapi nehézségekre rákérdező itemnek (MSQ_22) a krónikus stressz mérésekor volt alacsony a faktorsúlya, az akut stressz tartományában megfelelően töltődött az extradiádikus faktoron. Ez pedig következhet abból, hogy a hétköznapi problémák – úgymint tárgyak elvesztése vagy elkeveredése, hétköznapi bosszúságok, sorban állás, közlekedési dugó, késés stb. – jellemzően akut

jellegűek, kevésbé értelmezhetők krónikus stresszorként. Mivel mindhárom stresszforrás jellegzetes területe a párok mindennapi életének, illetve ezen itemek eltávolítása valamelyest csökkentette volna a faktorok belső megbízhatóságát, javasoljuk ezen itemeket a magyar változatban – az alacsonyabb faktorsúlyuk ellenére – megtartani.

A Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív magyar változatának faktorai közötti együttjárást vizsgálva erős együttjárást az intradiadikus stressz alsókálák – akut és krónikus – mutattak egymással. Az extradiadikus stressz alsókálái szintén egymással álltak szoros kapcsolatban, míg az intra- és az extradiadikus alsókálák közötti kapcsolatok legfeljebb közepes mértékűek voltak. Ezen eredmények is megerősítik, hogy az intradiadikus és az extradiadikus stressz egymástól jól elkülöníthető változók, de összefüggést mutatnak egymással.

Az elemzések eredményei alapján megállapíthatjuk azt is, hogy az MSQ-C-Hu mérőeszköz megfelelő konstruktumvaliditással rendelkezik. Várakozásainknak megfelelően azt tapasztaltuk, az akut és a krónikus, illetve az intra- és az extradiadikus stressz mindegyike negatív irányú kapcsolatban áll a párkapcsolati elégedettséggel és az élettel való elégedettséggel, és pozitív irányú kapcsolatot mutat az állapot- és a vonásszorongással, valamint a szubjektív fizikai tünetekkel. A kapcsolat a párkapcsolati elégedettség és az intradiadikus stressz között közepes erősségű, jelentős, az élettel való elégedettség és a diadikus stressz kapcsolata pedig eredményeink szerint biztos, de gyenge összefüggés. Az állapotszorongás, a vonásszorongás és a szubjektív fizikai tünetek vonatkozásában az extradiadikus stresszel való összefüggések szintén közepes erősségű, jelentős kapcsolatnak bizonyultak – ezen eredmények összhangban vannak korábbi vizsgálatok eredményeivel (pl. Falconier és mtsai., 2015). A szubjektív fizikai tünetek a krónikus extradiadikus stresszel közelítőleg közepes erősségű kapcsolata megfelel a krónikus stressz és a szomatikus egészségi állapot kapcsolatára vonatkozó szakirodalomnak (pl. Ogden, 2012).

Az intradiadikus stressz kizárólag a párkapcsolati elégedettséggel van erős kapcsolatban, amely összhangban van azon eredményeinkkel, hogy az intradiadikus stressz közepesen erős, jelentős kapcsolatot mutat a saját páros megküzdéssel, a partner páros megküzdésével, az összesített pozitív páros megküzdéssel, az összesített negatív páros megküzdéssel és a páros megküzdés összesített értékével egyaránt. Feltételezhetjük, hogy ezen eredményekben is megmutatkozik a diadikus megküzdésnek az intradiadikus stressz értékelésére vonatkozó protektív funkciója. Mind az akut, mind a krónikus intradiadikus stressz nagyobb mértéke esetében a párok tagjai kevésbé értékelték sikeresnek saját páros megküzdésüket, partnerük páros megküzdését és az összesített diadikus megküzdést, valamint úgy ítélték meg, hogy kapcsolatukra kevésbé jellemző a pozitív páros megküzdés és gyakoribb a negatív páros megküzdés. A jellemző diadikus megküzdésnek

a stressz értékelésében való szerepén kívül ennek egy másik lehetséges magyarázata, hogy a párkapcsolaton belüli stressz csökkentheti a partnerek diádikus megküzdési kapacitását. Általánosságban elmondható, hogy eredményeink szerint az intradiádikus stressz erősebben függ össze a partner diádikus megküzdésének értékelésével, mint a saját diádikus megküzdéssel, vagyis a párkapcsolaton belüli stressz inkább mutat összefüggést azzal, amilyennek a partnerünket látjuk.

Az egyes szociodemográfiai változók alapján összehasonlított csoportok közötti szignifikáns különbségek szintén megerősítették a diádikus stresszrel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteinket. A nők átlagosan magasabb pontszáma megfelel azon kutatási eredményeknek, amelyek szerint a nők magasabb mértékű észlelt stresszről számolnak be a férfiakhoz képest (Stauder & Konkoly Thege, 2006). Eredményeink rámutattak továbbá arra, hogy az éppen csak elegendő bevétellel rendelkező háztartásokban élő személyek magasabb krónikus extradiádikus stresszről számoltak be, mint azok, akik biztonsággal meg tudnak élni vagy megtakarításra is van lehetőségük. A házasságban vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban élők esetében volt a legmagasabb a diádikus stressz mértéke mind a négy tartományban, ami utalhat arra, hogy ilyen mértékű elkötelezettség esetén a párkapcsolatban a stresszorok valóban közös stresszorként jelennek meg. Ugyanakkor az is hozzájárulhat az eredményhez, hogy a házasságban vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban élők életkora átlagosan magasabb volt az elkötelezettség nélküli vagy a külön élő csoportokénál, így az életükben megjelenő stresszorok többfélék, ezáltal gyakoribbak lehetnek. A diádikus stressz mind a párkapcsolat, mind az együttélés időtartamának növekedésével növekvő tendenciát mutat, amely összefüggést az előzőekben említett két tényezővel – az elkötelezettséggel és az életkorral – egyaránt magyarázhatjuk. Korábbi kutatási eredményekkel (Kurosawa & Yokotani, 2018) egybevetve az eredményünk is, amely szerint a diádikus stressz magasabb mértékű azoknál, akik partnerükkel gyermeket nevelnek.

Vizsgálatunk korlátaiként meg kell említenünk, hogy alapvetően kényelmi mintavételezéssel dolgoztunk, ezért a kitöltők között nagyobb volt a nők és fiatal felnőttek aránya, valamint lényegesen kisebb az alap- és középfokú végzettséggel rendelkezők aránya a teljes populációhoz képest. A kérdőíves adatgyűjtés keresztmetszeti és önbevallásos jellege nem teszi lehetővé olyan megfigyeléseket és következtetéseket, amilyeneket egyéb – például megfigyelés, interjú – eszközök segítségével tehetnénk.

Elemzéseink alapján tehát az MSQ-C-Hu megbízható és érvényes mérőeszköznek bizonyult a diádikus stressz mérésére. Véleményünk szerint a használatával lehetővé válhat a diádikus stresszrel kapcsolatos kutatások eredményeinek összevetése, további változókkal való lehetséges összefüggések feltárása, valamint páros felvétele esetén a párkapcsolatokon belül megjelenő jellegzetes együttjárások és különbségek mérése és rögzítése.

Irodalom

- Balog, P., Székely, A., Szabó, G., & Kopp, M. (2006). A rövidített házastársi stressz skála pszichometriai jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7(3), 193–202.
- Bodenmann, G. (1995). A systemic-transactional conceptualization of stress and coping in couples. *Swiss Journal of Psychology*, 54, 34–49.
- Bodenmann, G. (1997a). Dyadic coping – a systemic-transactional view of stress and coping among couples: Theory and empirical findings. *European Review of Applied Psychology*, 47, 137–140.
- Bodenmann, G. (1997b). The influence of stress and coping on close relationships: a two-year longitudinal study. *Swiss Journal of Psychology*, 56, 156–164.
- Bodenmann, G. (2006). *Multidimensionaler Stressfragebogen für Paare* [Multidimensional Stress Questionnaire]. Unpublished questionnaire. Fribourg, Switzerland: University of Fribourg. Letöltve: 2021. 04. 16-án: www.researchgate.net/profile/Guy-Bodenmann/post/Dyadic-Stress-Measure/attachment/5acccd17b53d2f63c3c4fa10/AS%3A613877825953820%401523371287628/download/MSQ-C_questionnaire.pdf
- Bodenmann, G. (2008). Dyadisches Coping Inventar: Testmanual [Dyadic Coping Inventory: Test manual]. Bern, Switzerland: Huber. Letöltve: 2021. 04. 15-én: www.researchgate.net/publication/323285418_Dyadic_Coping_Inventory
- Bodenmann, G., Randall, A. K., & Falconier, M. K. (2005). Coping in Couples: The Systemic Transactional Model (STM). In: M. K. Falconier, A. K. Randall, & G. Bodenmann (Eds.), *Couples coping with stress: A cross-cultural perspective* (5–22). New York: Routledge.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1992). Alternative ways of assessing model fit. *Sociological Methods & Research*, 21, 230–258.
- Diener, E., Emmons, E. R., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75.
- Falconier, M. K., Nussbeck, F., Bodenmann, G., Schneider, H., & Bradbury, T. (2015). Stress from daily hassles in couples: Its effects on intradyadic stress, relationship satisfaction, and physical and psychological well-being. *Journal of Marital and Family Therapy*, 41, 221–235.
- Gabriel, B., Bodenmann, G., & Beach, S. R. H. (2016). Gender differences in observed and perceived stress and coping in couples with a depressed partner. *Open Journal of Depression*, 5, 7–20.
- Guilford, J. P. (1965). *Fundamental Statistics in Psychology and Education*. New York: McGraw-Hill.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 50(1), 93–98.
- Holmes, T. H., & Rahe, R. H. (1967). The Social Readjustment Rating Scale. *Journal of Psychosomatic Research*, 11, 213–218.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods* 3, 424–453.
- Kanner, A. D., Coyne, J. C., Schaefer, C., & Lazarus, R. S. (1981). Comparison of two modes of stress measurement: Daily hassles and uplifts versus major life events. *Journal of Behavioral Medicine*, 4, 1–39.
- Karney, B. R., & Frye, N. E. (2002). “But we’ve been getting better lately”: Comparing prospective and retrospective views of relationship development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 222–238.
- Kline, R. B. (1998). *Structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kroenke, K., Spitzer, R., & Williams, J. (2002). The PHQ-15: Validity of a new measure for evaluating the severity of somatic symptoms. *Psychosomatic Medicine*, 64(2), 258–266.

- Kurosawa, T., & Yokotani, K. (2018). Validation of the Japanese version of the Multidimensional Stress Questionnaire for Couples: Factor structure, validity and reliability. *Journal of Relationships Research*, 9, e16, 1–10.
- Lazarus, R. S. (1966). *Psychological stress and the coping process*. New York: McGraw-Hill.
- Martos T., Sallay V., Désfalvi, J., Szabó, T., & Ittész, A. (2014). Az Élettel való Elégedettség Skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 15(3) 289–303.
- Martos, T., Sallay, V., Nagy, M., Gregus, H., & Filep, O. (2019). Stress and dyadic coping in personal projects of couples – A pattern-oriented analysis. In: G. Bodenmann, M.K. Falconier, & A.K. Randall (Eds.), *Dyadic coping: A collection of recent studies* (230–247). Lausanne: Frontiers Media.
- Martos T., Sallay V., Nistor, M., & Józsa P. (2012). Párkapcsolati megküzdés és jóllét – a Páros Megküzdés Kérdőív magyar változata. *Psychiatria Hungarica*, 27(6), 446–458.
- Martos T., Sallay V., Szabó, T., Lakatos, Cs., & Tóth-Vajna, R. (2014). A Kapcsolati Elégedettség Skála magyar változatának (RAS-H) pszichometriai jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 15(3), 245–258.
- McCubbin, H. I., Patterson, J., & Wilson, L. (1996). Family Inventory of Life Events and Changes (FILE). In: H. I. McCubbin, A. I. Thompson, & M. A. McCubbin. *Family assessment: Resiliency, coping and adaptation-Inventories for research and practice* (103–178). Madison: University of Wisconsin System.
- Merz, C. A., Meuwly, N., Randall, A. K., & Bodenmann, G. (2014). Engaging in dyadic coping: Buffering the impact of everyday stress on prospective relationship satisfaction. *Family Science*, 5(1), 30–37.
- Meuwly, N., Bodenmann, G., Germann, J., Bradbury, T. N., Ditzen, B., & Heinrichs, M. (2012). Dyadic coping, insecure attachment, and cortisol stress recovery following experimentally induced stress. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 937–947.
- Ogden, J. (2012). *Health psychology: A textbook*. Maidenhead: Open University Press.
- Orth-Gomer, K., & Chesney, M. A. (1997). Social stress/strain and heart disease in women. In: D.G. Julian, & N.K. Wenger (Eds.), *Women and Heart Disease* (407–420). London: Martin Dunitz.
- Orth-Gomer, K., & Leineweber, C. (2005). Multiple stressors and coronary disease in women. The Stockholm Female Coronary Risk Study. *Biological Psychology*, 69, 57–66.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Randall, A. K., & Bodenmann, G. (2009). The role of stress on close relationships and marital satisfaction. *Clinical Psychology Review*, 29(2), 105–115.
- Randall, A. K., & Bodenmann, G. (2017). Stress and its associations with relationship satisfaction. *Current Opinion in Psychology*, 13, 96–106.
- Revenson, T. A. (1994). Social support and marital coping with chronic illness. *Annals of Behavioral Medicine*, 16(2), 122–130.
- Revenson, T. A., Abraído-Lanza, A. F., Majerovitz, S.D., & Jordan, C. (2005). Couples coping with chronic illness: What's gender got to do with it. In: T. A. Revenson, K. Kayser, & G. Bodenmann (Eds.), *Couples Coping With Stress : Emerging Perspectives on Dyadic Coping* (137–156). Washington DC: American Psychological Association.
- Rózsa, S., Kő, N., Csoboth, Cs., Purebl, Gy., Beöthy-Molnár, A., Szebik, I., et al. (2006). Stressz és megküzdés. A Rahe-féle Rövidített Stressz és Megküzdés Kérdőívvvel szerzett hazai eredmények ismertetése. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 6(4), 275–294.
- Sipos K., Sipos M., & Spielberger, C. D. (1994). A State-Trait Anxiety Inventory (STAI) magyar változata. In: Mérei F., Szakács F. (szerk.), *Pszichodiagnosztikai vademecum I/2* (123–148). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

- Spielberger, C. D. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory (STAI)*. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Stauder, A., & Konkoly Thege, B. (2006). Az Észlelt Stressz Kérdőív (PSS) magyar verziójának jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7, 203–216.
- Stauder, A., Witthöft, M., & Köteles, F. (2021). Validation of the Hungarian PHQ-15. A latent variable approach. *Ideggyógyászati Szemle*, 74(5–6), 183–190.
- Story, L.B., & Repetti, R.L. (2006). Daily occupational stressors and marital behavior. *Journal of Family Psychology*, 20(4), 690–700.
- Widmer, K., Cina, A., Charvoz, L., Shantinath, S., & Bodenmann, G. (2005). A model dyadic coping intervention. In: T. A., Revenson, K. Kayser, & G. Bodenmann (Eds.), *Couples coping with stress: Emerging perspectives on dyadic coping* (159–174). Washington DC: American Psychological Association.
- Xu, F., Hilpert, P., Nussbeck, F. W., & Bodenmann, G. (2016). Testing stress and dyadic coping processes in Chinese couples. *International Journal of Stress Management*. Advance online publication. Letöltve: 2021. 05. 24-én: www.researchgate.net/publication/309021572_Testing_Stress_and_Dyadic_Coping_Processes_in_Chinese_Couples

Szerzői munkamegosztás

Happ Zsuzsa: a kérdőív fordítása, az adatgyűjtés megtervezése és lebonyolítása, elméleti áttekintés, statisztikai számítások, az eredmények értelmezése. Csordás Georgina: a kérdőív fordítása, adatgyűjtés, az eredmények értelmezése. Lakatos Csilla: a kérdőív fordítása, adatgyűjtés, az eredmények értelmezése. Kiss Enikő Csilla: az adatgyűjtés megtervezése, elméleti áttekintés, a kutatás felügyelete. Csókási Krisztina: az adatgyűjtés megtervezése, elméleti áttekintés, az eredmények értelmezése, a kutatás felügyelete. A kéziratot minden szerző alaposan átolvasta és aktívan hozzájárult a végső változat létrejöttéhez.

Nyilatkozat érdeklődésről

A szerzők ezúton kijelentik, hogy esetükben nem állnak fenn érdeklődések.

Függelék:
Többdimenziós Párkapcsolati Stressz Kérdőív (MSQ-C-Hu)

	Mennyire voltak megterhelők az alábbi helyzetek az Ön jelenlegi párkapcsolatában? (1 = egyáltalán nem; 2 = valamelyest; 3 = átlagos mértékben; 4 = nagyon)	Megterhelés az elmúlt							
	Ebben a szakaszban az állítások a PARTNERÉHEZ KAPCSOLÓDÓ stresszre vonatkoznak.	7 napban (akut)				12 hónapban (krónikus)			
1	Véleménykülönbség Ön és a partnere között (konfliktusok, viták)	1	2	3	4	1	2	3	4
2	Eltérő hozzáállás a párkapcsolatra és az életre vonatkozóan (eltérő célok, szükségletek és nézőpontok)	1	2	3	4	1	2	3	4
3	Partnerének zavaró szokásai (pl. modortalanság, nemtörődomség, figyelmetlenség stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
4	Partnerének nehéz személyisége (pl. temperamentum, intelligencia, megbízhatóság, őszinteség stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
5	Partnerének viselkedésbeli hiányosságai (pl. dohányzás, alkohol- vagy drogfogyasztás, mértéktelen tv-nézés vagy evés stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
6	Partnerének elégtelen viselkedése (gyenge kommunikáció, problémamegoldás, stresszel való megküzdés stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
7	A párkapcsolatból eredő erős korlátozottság (túl kevés szabadság, túl sok közelség, egymás korlátozása stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
8	A partnerétől való túl nagy távolság (túl kevés közelség, kevés egymásra fordított idő, túl kevés kölcsönösség és intimitás, közös hobbik és érdeklődés hiánya stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4
9	A feladatok és felelősségek nem megfelelő elosztása (pl. háztartás, gyermekgondozás, munkavállalás stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4

10	Elhanyagolás a partnere részéről (túl kevés figyelem, szeretet vagy szexualitás)		1	2	3	4	1	2	3	4	
	Előfordultak-e az alábbi események? (Ha igen, akkor mennyire voltak megterhelők?)	Előfordult-e?		Az elmúlt 7 napban (akut)				Az elmúlt 12 hónapban (krónikus)			
11	Komoly konfliktusok a partnerével (komoly, sértő, összeegyeztethetetlen ellentétek)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
12	A partnere agresszív vagy erőszakos viselkedése (fenyegetés, agresszió, erőszak)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
13	Hűtlenség (Ön vagy a partnere részéről)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
14	Egészségügyi problémák (Ön vagy partnere egészségügyi problémái: betegségek, balesetek vagy akadályozottság és az ezekből következő korlátozottság, a feladatok elosztásának kiegyensúlyozatlansága)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
	Mennyire voltak megterhelők a következő, párkapcsolatán kívüli események? (1 = egyáltalán nem; 2 = valamelyest; 3 = átlagos mértékben; 4 = nagyon)			Megterhelés az elmúlt							
	Ebben a szakaszban az állítások NEM a partnerével kapcsolatos stresszre vonatkoznak.			7 napban (akut)				12 hónapban (krónikus)			
15	Munka / tanulás (sürgetés, határidős nyomás, magas elvárások, kihívások hiánya, elismerés és karrierlehetőségek hiánya stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4		
16	Társas kapcsolatok (konfliktusok szomszédokkal, kollégákkal, ismerősökkel, társadalmi kötelezettségek, pletykák stb.)	1	2	3	4	1	2	3	4		

17	Szabadidő (határidős nyomás, túl sok elfoglaltság, túl kevés szabadidős tevékenység, túl kevés énidő, teljesítménykényszer stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
18	Gyermekek (gyermekgondozás, nevelés, kommunikáció, egymástól való függés, gyermekekkel kapcsolatos aggodalmak stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
19	Származási család (leválás és egymástól való függés, konfliktusok, kapcsolattartás stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
20	Lakhatási helyzet (lakás mérete, zaj, elhelyezkedés stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
21	Pénzügyek (adósság, pénzhiány, fizetésemelés hiánya stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
22	Hétköznapi problémák (tárgyak elvesztése vagy elkeveredése, hétköznapi bosszúságok, sorban állás, közlekedési dugó, késés stb.)		1	2	3	4	1	2	3	4
	Előfordultak-e az alábbi események? (Ha igen, akkor mennyire voltak megterhelők?)	Előfordult-e?	Az elmúlt 7 napban (akut)				Az elmúlt 12 hónapban (krónikus)			
23	Súlyos betegség vagy haláleset (partnere vagy egy Önhöz közel álló személy betegsége vagy elvesztése)	Nem Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
24	Lakóhely-változtatás (másik városba költözés, barátok és család távolra kerülése)	Nem Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
25	Utcai rablótámadás, rablás vagy betörés (ami Önt vagy a partnerét érte)	Nem Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
26	Munkanélküliség (Ön vagy a partnere munkanélkülisége)	Nem Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
27	Jelentős változások a munkában (állás megváltozása [az Ön vagy partnere állása], átszervezés, személyi változás stb.)	Nem Igen	1	2	3	4	1	2	3	4

28	Családi viszonyok megváltozása (gyermek-születés, gyermekek elköltözése otthonról stb.)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
29	Értékes tárgy vagy háziállat elvesztése (az Ön vagy partnere számára értékes)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4
30	Bűnügyi eljárás vagy per (Ön vagy partnere ellen)	Nem	Igen	1	2	3	4	1	2	3	4

Skálaképzési útmutató:

A skálaképzés a hozzájuk tartozó tételek összeadásával vagy átlagolásával történik.

Intradiadikus akut stressz skála: 1–0. tételek akut tartományban adott válaszai.

Intradiadikus krónikus stressz skála: 1–10. tételek krónikus tartományban adott válaszai.

Extradiadikus akut stressz skála: 15–22. tételek akut tartományban adott válaszai.

Extradiadikus krónikus stressz skála: 15–22. tételek krónikus tartományban adott válaszai.

Opcionálisan figyelembe veendő tételek (amennyiben értékük nem 0):

Intradiadikus akut stressz skála: 11–14. tételek akut tartományban adott válaszai.

Intradiadikus krónikus stressz skála: 11–14. tételek krónikus tartományban adott válaszai.

Extradiadikus akut stressz skála: 23–30. tételek akut tartományban adott válaszai.

Extradiadikus krónikus stressz skála: 23–30. tételek krónikus tartományban adott válaszai.

Psychometric characteristics of the Hungarian version of Multidimensional Stress Questionnaire for Couples (MSQ-C-Hu)

HAPP, ZSUZSA – CSORDÁS, GEORGINA – LAKATOS, CSILLA – KISS, ENIKŐ CSILLA – CSÓKÁSI, KRISZTINA

Background: Dyadic stress means a stressful event that affects both members of a couple directly or indirectly, evoking coping efforts. *Aim:* In our study, we present the Hungarian version (MSQ-C-Hu) of Multidimensional Stress Questionnaire for Couples (MSQ-C), the questionnaire developed to measure the acute and chronic levels of intra- and extradyadic stress experienced by partners in intimate relationships, and evaluate its psychometric characteristics. *Methods:* A total of 609 individuals (327 women, 282 men; mean age 31.6 [SD = 11.7] years) completed the research survey. The criteria of participation included the age of minimum 18 years and being involved in an intimate relationship for at least 12 months. In addition to the MSQ-C-Hu questionnaire, participants answered the questions

of Relationship Assessment Scale (RAS-H), Satisfaction With Life Scale (SWLS-H), State-Trait Anxiety Inventory (STAI), and reported their subjective physical symptoms (PHQ-15), as well as their sociodemographic characteristics. 447 people also completed the Dyadic Coping Inventory (DCI-H). *Results:* Confirmatory factor analysis revealed the same factor structure of the MSQ-C-Hu questionnaire as the original questionnaire (MSQ-C) had (acute stress: $\chi^2/df = 1.353$, CFI = 0.992, TLI = 0.991, RMSEA = 0.024; chronic stress: $\chi^2/df = 1.517$, CFI = 0.988, TLI = 0.986, RMSEA = 0.029). The internal consistency of the instrument proved to be sufficient, (Cronbach- α values of 0.74–0.88). Dyadic stress was associated with the type (p varies between 0.005 and 0.145) and duration ($p \leq 0.029$) of the relationship, the duration of cohabitation ($p \leq 0.014$), level of education (p varies between 0.022 and 0.153), the financial situation of the household ($p \leq 0.002$), and parenting ($p < 0.001$). The higher the dyadic stress was, the lower relationship satisfaction and life satisfaction were, while the more the somatic complaints and higher the state and trait anxiety were. The strongest correlation was found between intradyadic stress and relationship satisfaction (acute intradyadic stress $r = -0.586$, $p < 0.001$, chronic intradyadic stress $r = -0.657$, $p < 0.001$). Our results demonstrated that higher dyadic stress was associated with lower dyadic coping of the own (r varies between -0.158 and -0.354 ; $p < 0.001$), dyadic coping of partner (r varies between -0.243 and -0.451 ; $p < 0.001$), positive common dyadic coping (r varies between -0.245 and -0.491 ; $p < 0.001$), and total score of dyadic coping (r varies between -0.228 and -0.467 ; $p < 0.001$), as well as higher negative common dyadic coping (r varies between 0.280 and 0.471; $p < 0.001$). *Conclusions:* Our results indicate that MSQ-C-Hu is a reliable and valid measurement tool for measuring dyadic stress.

Keywords: Multidimensional Stress Questionnaire for Couples, dyadic stress, relationship assessment, life satisfaction, dyadic coping, confirmatory factor analysis, reliability, validity

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)